

Viite

Eduskunnan hallintovaliokunta

Yhteyshenkilö

Oikeuspäällikkö Michaela Slotte

HaV@eduskunta.fi

Asia

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kirkkolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi, HE 108/2022 vp

Perustuslain nojalla sekä Ahvenanmaalla että Suomen evankelisluterilaisella kirkolla on itsehallinto. Sekä kirkkolaki että itsehallintolaki hyväksytään erillisessä järjestyksessä, joka poikkeaa Suomen eduskunnan hyväksymistä muista laeista. Sen takia on tärkeää, että kummankin itsehallinnon rajat otetaan huomioon eduskunnan hyväksyessä uusia lakeja tai muutoksia voimassa oleviin lakeihin, eli kirkkolakiin ja Ahvenanmaan itsehallintolakiin. Maakunnan hallitus toteaa, että hallintovaliokunnan käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa uudeksi kirkkolaiksi on eräitä puutteita, erityisesti sellaisten kysymysten osalta, jotka koskevat niitä oikeudenaloja, joilla on suuri kulttuuripoliittinen merkitys Ahvenanmaalle.

Ahvenanmaalla on itsehallintolain mukaan lainsäädäntövalta kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja esineitä sekä arkistoaineistoja koskevissa asioissa. Nämä toimivalta-alueet on esitöiden mukaan siirretty Ahvenanmaalle niiden kulttuuripoliittisen painoarvon vuoksi. Kirkkorakennusten ja seurakuntien arkistoaineistojen (kirkonkirjojen) osalta kirkkolaissa on valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia säännöksiä.

Tästä jaottelusta huolimatta kirkkolain mukaan jollekin valtakunnan viranomaiselle kuuluvia hallintotehtäviä on Ahvenanmaalla hoitanut maakunnan hallitus. Tämä koskee muun muassa neuvontaa, valvontaa ja lausuntoja, joita muualla maassa hoitaa Museovirasto. Kirkonkirjojen osalta Ahvenanmaan maakunta-arkisto hoitaa ne tehtävät, jotka muualla hoitaa Kansallisarkisto. Ahvenanmaan maakunta-arkistossa säilytetään pysyvästi ahvenanmaalaisten seurakuntien kirkonkirjoja, ja se vastaa näiden seurakuntien kirkonkirjoihin ja arkistoaineistoihin liittyvistä hallinnollisista tehtävistä. Maakunnan hallitus on hoitanut näitä hallintotehtäviä koko itsehallintolain voimassa olon ajan, vaikka tästä ei olekaan mainintaa kirkkolaissa eikä itsehallintolaissa.

Siksi ehdotukseen uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi otettiin tätä koskevat säännökset. Kun ehdotus lähetettiin lausuntokierrokselle, evankelis-luterilainen kirkko vastusti säännösten kirjaamista itsehallintolakiin lainsäädännön puutteiden korjaamiseksi.

Vuonna 2018 erästä työryhmää johtaneen Euroopan unionin tuomioistuimen tuomarin Niilo Jääskisen aloitteesta ehdotettiin, että itsehallintoviranomaiset ja kirkko sopisivat yhdessä kirkkolakiin otettavista säännöksistä. Kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen edustajien yhteinen työryhmä päätti loppuraportista lokakuussa 2022. Maakunnan hallitus toteaa, että asioista on käyty perusteellista keskustelua, ja että maakunnan hallituksen kannat on osittain huomioitu. Tällä hetkellä on kuitenkin epäselvää, miten tämä työ etenee. Jos puutteita ei saada korjattua kirkkolaissa, maakunnan hallitus aikoo pyytää uudelleen, että itsehallintolakiin otettaisiin nimenomaiset säännökset puutteiden korjaamiseksi.

Ministeri

Annika Hambrudd

Oikeuspäällikkö

Michaela Slotte